

INFRALOCUS

ELS 90 A GIRONA,
UNA DÈCADA
DE 20 ANYS

COMISSARIS EUDALD
CAMPS I JORDI MITJÀ

Pep Admetlla, Abside, Jordi Amagat, Enric Ansesa, Apre, Pau Baena, Manel Bayo, Leonard Beard, Denys Blacker, Lluís Bonaventura, Rafel Bosch, Pep Camps, Carlus Camps, Anna Maria Carreras, Jordi S. Carrera, Joan Casanovas, Xavier Castellón, Joan Castro, Catarsi, Cesc, Ceseepe, Pim Colomer, Joan Comalat, Quim Corominas, Montserrat Costa, Lluís Cruset, Quim Curbet, Dani Duch, Espigolé, Jaume Fàbrega, FAX, Maria Àngels Feliu, Xavier Ferrer, Salvador Garriga, Geronación, Rosa Gil, Group Public Projects, Vicente Huedo, Dani Ibáñez, Lluís Hortalà, Katarsi, Manel Lladó, Imma Merino, Metro, Marçal Molas, Puri Molina, Xavi Montojo, Nuri Moreno, Morris, Muscària Produccions, Pere Noguera, Tavi Nonó, Josep Maria Oliveras, Roser Oliveras, Isidre Pallàs, Parriana, La Penyora, Marta Pol, Ariadna Puello, Sílvia Terrades, Moisès Tibau, David Quintana, Gerard Quintana, Dan Reisinger, Jordi Ribot, Anna Rovira, Lluís Romero, Enric Rubio "Tete", Miquel Ruiz, Carles Sans, Núria Santiago, Josep Lluís Sanz, Lluís Serrat, Paco Torres Monsó, Dolors Vidal, Àngels Viladomiu, Lluís Vilardell, Carme Vinyoles

IMATGE: MARÇAL MOLAS, PROTESTA CONTRA LES OBRES DE LA N-II, 1991.
IN SPAL. DIPUTACIÓ DE GIRONA.

BÒLIT_LARAMBLA, BÒLIT_POURODÓ, BÒLIT_STNICOLAU
MUSEU D'HISTÒRIA DE GIRONA - SALA D'EXPOSICIONS

26/10/2024 —→ 9/2/2025

QUÈ ÉS INFRALOCUS?

INFRALOCUS és un projecte obert d'arqueologia cultural contemporània.

«**OBERT**», perquè no pretén ser exhaustiu ni definitiu. La manca d'iniciatives destinades a posar en valor la bigarrada activitat (contra)cultural a la Girona d'aquests anys (1985-2005) justificaria, per ella mateixa, l'intent d'esbossar-ne un retrat provisional. Els autors, els espais i les iniciatives presents a la mostra són, en aquest sentit, intercanviables: l'objectiu és el de fer visible allò que corre el risc de romandre ocult, el de donar veu a allò que la historiografia oficial tendeix a silenciar i el de revisar, finalment, qüestions assumides de manera acrítica.

«**ARQUEOLÒGIC**», perquè rastreja el passat (recent) a través de les seves restes materials, però també immaterials. Una de les principals característiques d'INFRALOCUS és que ha recollit, en forma de converses/entrevistes, la veu d'alguns dels principals actors culturals d'aquell període. Vint anys més tard, tots ells poden oferir una mirada assossegada d'un paisatge creatiu fins a cert punt convuls i inexplicablement, insistim, poc revisat. Com al cèlebre conte *La carta robada* (*The Purloined Letter*) d'Edgar Allan Poe, sovint ens costa veure allò que tenim més a prop.

«**CULTURAL**», en sentit ampli: INFRALOCUS aposta per substituir el concepte de «contracultura», o el de «cultura alternativa», pel de «cultura expandida». La idea, en el fons, recuperaria el vell somni de les avantguardes de fusionar l'art i la vida: a la Girona dels anys noranta la cultura contemporània tenia les seves seves més visibles a la Fundació Espais i a les Sales Municipals d'Exposició de La Rambla, però discoteques com La Sala del Cel o Boomerang, per exemple, van encarnar, gràcies a una vitalitat desfermada, una autèntica alternativa.

«**CONTEMPORANI**» perquè parlem d'un període històric ben delimitat. INFRALOCUS explora els darrers estertors (o espeternecs) de la postmodernitat. L'empatx de postestructuralisme francès, o la seva mala digestió, es tradueix en el pessimisme característic de la generació que va viure l'ocàs de les utopies després del maig del 68. Al mateix temps, però, la generació nascuda als anys setanta (postfranquisme) portaria a la pràctica un reviscolament del pensament utòpic en forma d'activisme polític (feminisme, LGBTI, ecologisme...) o d'expansió de l'esfera cultural, sobretot, en l'àmbit de la música electrònica i urbana.

Finalment, INFRALOCUS també suposa un homenatge, si es vol indirecte, a la premsa «local»: el desaparegut Nou Diari, El Punt o el Diari de Girona van assumir, amb escreix, la seva funció de cronistes de la realitat més immediata: atès que les publicacions d'abast nacional tendeixen a ignorar tot allò que s'esdevé més enllà de l'àrea metropolitana de Barcelona, la seva importància a nivell documental ha estat determinant a l'hora de conformar aquesta exposició.

DIVENDRES 18 I DISSABTE 19 D'OCTUBRE DE 12 A 17 H

PINTURA MURAL D'EL FOLL

Amb Pep Admetlla i Jordi Amagat
Carrer Nou del Teatre

DIMECRES 6 DE NOVEMBRE A LES 18.30 H

SOBREVIURE AL CONTEXT: dues mirades artístiques sobre els noranta

Amb Roser Oliveras i Montserrat Costa, moderat per Eudald Camps
Museu d'Història de Girona

DISSABTE 23 DE NOVEMBRE A LES 12H

ELS CARRERS HAN ESTAT SEMPRE NOSTRES

Amb Isidre Pallàs
Barri Vell de Girona. Sortida: Bòlit_LaRambla

DIMECRES 27 DE NOVEMBRE A LES 18.30 H

DESMUNTANT UTOPIES: la lluita per la igualtat

Amb Puri Molina, Carme Vinyoles i Manel Bayo, moderat per Sílvia Planas
Museu d'Història de Girona

DISSABTE 14 DE DESEMBRE A LES 11.30 H

DISSABTE 25 DE GENER A LES 11.30 H

VISITES COMENTADES A L'EXPOSICIÓ

Amb Jordi Mitjà i Eudald Camps
Sortida: Bòlit_StNicolau

DISSABTE 11 DE GENER A LES 12 H

UNA FESTA IMPROVISADA. Vermut literari

A càrrec de La Penyora
Bòlit_LaRambla

DISSABTE 8 DE FEBRER A LES 18 H

MÉS ENLLÀ DEL CARRER DELS TORRATS. El so dels 90 a Girona

Amb Xavi Castellón i Gerard Quintana
Concert de Lluís Bonaventura + Jordi Mitjà - Selector
Museu d'Història de Girona i La Carbonera
Sortida: El Foll, carrer Nou del Teatre

MUSEU D'HISTÒRIA DE GIRONA

Des de finals dels vuitanta i al llarg dels noranta (i, de fet, fins a l'actualitat), Girona viu una profunda transformació urbanística que, òbviament, també implica canvis profunds en el teixit social i en els models d'oci i cultura. Amb tot, l'origen real i alhora simbòlic d'aquest procés és una mica més antic, concretament de l'any 1983, quan la ciutat grisa i levítica decideix tornar-se de colors; va ser llavors quan Enric Ansesa i Jaume Faixó van confegir el projecte que va permetre redistribuir amb una gran varietat cromàtica la imatge promocional, i segurament la més internacional, de Girona.

Colors per a les cases de l'Onyar i, després, transformació del centre històric, que, amb el Pla Estratègic del Barri Vell (1983) com a punt de partida, va suposar, de retruc, la descoberta del call i de la seva història. Eren temps en què es mirava amb bons ulls tot allò que passava a l'encara jove estat d'Israel, i això suposava mirar també amb bons ulls la recuperació d'aquella història compartida que havia tingut lloc al call durant l'edat mitjana.

La qüestió és que mentre la ciutat es reinventava, i s'agradava, diferents moviments socials i veïnals posaven en entredit les bondats d'un procés essencialment gentrificador: tancament de bars històrics com la Trumfa o la Placeta, augment de preus generalitzat a zones antigament degradades que els estudiants de la UdG, sense massa miraments, solien colonitzar i, en definitiva, contrastos accentuats entre la ciutat benestant que se saltava el present per mirar el futur i un activisme conscient de la problemàtica de la SIDA, de l'ecologisme (el moviment animalista també és d'aquesta època), a voltes amarat d'estètica i ideologia punk (molt present en els nombrosos fanzins que es publicaven) i,

de manera molt especial, de militància LGTBI i de feminisme, concretat en la lluita que havia encetat el Casal de la Dona.

I és que les dones participaven massivament en les lluites socials: les manifestacions anti-OTAN, els moviments pacifistes, i totes les causes que impliquessin la voluntat de creació d'una societat més justa, més progressista, i més igualitària. Poc a poc, però, es va anar produint la institucionalització de la lluita feminista: els partits polítics aviat van utilitzar-la per integrar les reivindicacions feministes en els seus programes, convertint en institucional allò que havia nascut com a revolucionari i transgressor. A finals dels 80 el Casal de la Dona va desfer-se, i seguint la tònica dels moviments de l'època, es va acabar reestructurant a partir d'un espai que va fer d'aglutinador: el bar La Lluna, al carrer Ballesteries, que el 1986 va canviar el nom per Bar Tabarca.

En aquest paisatge de contrastos, finalment, és important reivindicar iniciatives com les dutes a terme pel grup Public Projects: obert a tothom que volgués participar-hi, i capitanejat pels artistes Quim Serrano i Antoni Selvaggi, segueix inquietant-nos avui dia per la vigència dels seus missatges de denúncia explícita.

BÒLIT_POURODÓ

L'estiu de 1994 (del 21 de juliol al 30 de setembre) el Museu d'Història de la Ciutat va acollir una mostra on es resumien «Cinc anys d'art contemporani» a través de «50 propostes de les Sales Municipals d'Exposició» de la Rambla de Girona. Escrivia el l'aleshores alcalde Joaquim Nadal: *«Es tractava d'obrir el món de la plàstica, la creació, l'experimentació, presentar nous noms, obra jove, recent, treballs innovadors. Saber, prendre consciència de l'envergadura de les aportacions més recents [...]». I es tractava també de desenvolupar la creació d'un fons municipal d'art contemporani».*

Aquella iniciativa, genuïnament institucional (L'Ajuntament amb el suport econòmic de Caixa de Catalunya en foren els impulsors), i que va ser duta a terme gràcies a l'esforç combinat de polítics, gestors i teòrics de l'art, servia per començar a dibuixar un mapa provisional de l'art gironí que, amb el pas del temps, no pot deixar de provocar una sensació agredolça: molts dels artistes que hi van exposar no van accedir als grans circuits de l'art internacional i, sense un Museu d'Art Contemporani, el fons municipal d'art segueix essent això, només un fons.

Amb tot, cal posar en valor i revisar uns treballs que, tot i estar realitzats en un suport tradicional com pot ser la pintura, i presentats en un marc reglat i, com dèiem, institucional, van posicionar-se ideològicament a favor del progressisme més desacomplexat.

Com afirmava Jordi Font, un dels responsables de la Fundació ESPAIS en aquella època, la *«dissensió no ha d'estar necessàriament lligada al treball amb noves tecnologies [...] o al treball directe en grups organitzats políticament, sinó que des de*

disciplines tan tradicionals com la pintura també és possible dur a terme una tasca radical d'una rellevància ètica irreprotxable».

El collage realitzat sobre *tetrabriks* de Pere Noguera que inicia el recorregut a la mostra de la seu del Bòlit representaria l'exemple perfecte d'això que diem.

Paral·lelament, també hi va haver iniciatives d'una radicalitat que avui podria sobtar-nos: la mostra «Giròtica», comissariada pel crític d'art Jaume Fàbrega, s'inaugurava el 20 de maig de 1986 a la sala Joker i passava a ser la primera d'aquestes característiques que es realitzava a Catalunya. Per la seva banda, artistes com Maria Àngels Feliu, Montserrat Costa, Quim Corominas, Lluís Hortalà o Pep Camps, autoexiliat a la recerca de paradisos artificials, van aportar aire fresc a la Girona del moment, molt ben enregistrada, per cert, a través de l'objectiu de Moisès Tibau (a ell li devem les imatges d'Anna Rovira al seu Espai 18 de dansa contemporània).

Finalitza el recorregut una insòlita proposta d'Espigolé (1992) que connecta l'experiència de les sales amb una acció urbana que, aquí, proposem rellegir i actualitzar en format d'instal·lació, fusió de pintura, moda i vida transformada en impuls creatiu.

BÒLIT_LARAMBLA

És possible crear sense suport institucional? On s'origina la cultura? Un vídeo casolà on es pot veure l'assaig domèstic dels rapers Metro i Dj. Soyez (1996) ens ofereix una possible resposta. En paraules del músic de Salt: *«La música está impuesta, la juventud escucha el sonido de masas — ¡¡¡Si!!!—, la que escuchan en la disco, etc. Es el sonido comercial. Pero tengo capacidad para decidir, y decido ir a contracorriente. La gente me ve como un bicho raro porque pego adhesivos con firmas en los buzones y pinto trenes a mis 26 años. Yo me regocijo con mi actitud, mi comportamiento secreto, porque estoy del lado de la ilegalidad».*

Il·legals o no, a finals dels vuitanta i al llarg dels noranta, Girona va veure com l'energia creativa es desplaçava a la seva perifèria amb grups com Tecnika (Metro & Soyez), que després saltaria a la palestra com a Geronación (1991), o Ariadna Puello, autèntica pionera del hip hop femení espanyol amb treballs com «El gancho perfecto» (1999).

El cas de Puello, o d'Ari, com se la coneix familiarment, il·lustra a la perfecció una realitat que sovint sol passar desapercebuda a la Girona més estereotipada: nascuda a la República Dominicana, va arribar al país amb només vuit anys, al barri de Sant Narcís, l'estiu de 1993: *«Allí frecuentaba La Maret, en Salt, una antigua fábrica de embutidos ocupada en diciembre de ese año por el movimiento squatter, muy activo en la época. En Salt fue donde vi los grupos de rap que había, los colectivos de graffiti, de break... y dije: esta es mi movida y yo quiero formar parte de ella. Y me hice activa, con la Hermandad latina junto a Bano... Así que Salt city es el sitio».*

Sigui com sigui, la dissidència i l'alternativa al relat oficial també pot materialitzar-se al centre de la ciutat. Amb Consol Ribas i Lluís Llamas al capdavant, l'associació cultural LA PENYORA, amb base al restaurant que portava el mateix nom i ubicat al carrer Nou del Teatre, va vindicar des dels seus orígens artistes com Ariadna Puello o Geronación, programant-los en algun dels nombrosos festivals que va organitzar al llarg de la dècada dels noranta, com ara «Mobiliari urbà (1999)». Una editorial de la revista Ajoblanco (núm. 56, octubre de 1993) se'n feia ressò a propòsit de «...E la nave va», una de les seves iniciatives més reeixides: *«El tópico de que Girona es una ciudad pequeña, apacible, de reposo y, extremando las opiniones, culturalmente muerta, acaba de romperse desde el mismo corazón de esta localidad. El barrio de la Mercè (en pleno casco antiguo) ha dinamitado el anquilosamiento impuesto por la cultura oficial activando el dinamismo de unas acciones alternativas que hasta hace poco brillaban por su ausencia».*

Accions alternatives, o festivals, com «...E la nave va», però també «Cocktail Art» (1995), «Tecnochoc» (1997) o la incommensurable «La fiesta está en mi culo» (2004)...

BÒLIT_STNICOLAU

El nucli conceptual de tot el que es pot veure i escoltar a Sant Nicolau és la vida nocturna de la Girona dels noranta, començant pels locals més emblemàtics, passant pels seus heterogenis usuaris, i acabant per les seves restes físiques, com ara l'antic cartell del bar El Cercle, l'escultura d'un cap «aparegut» al riu Onyar, publicacions úniques com la revista de la discoteca Boomerang o una insòlita col·lecció de materials gràfics.

A l'absis de l'antiga capella, la protagonista és la mítica discoteca La Sala del Cel. Inaugurada per l'empresari Josep Pérez el 1982 com a sala de ball i sala de concerts, va ocupar l'edifici de l'antiga parròquia del barri de Pedret un cop reformat de dalt a baix i definint un espai, en origen, força inclassificable: «Era un local amb moltes excentricitats —explica l'Enric Rubio, antic usuari que n'ha revisat la història—, com ara pitonisses que et tiraven les cartes, sessions d'hipnosi, tatuadors, massatgistes o exposicions com la del pintor Marco Schmon que va ser inaugurada amb un espectacle de terror del grup Sator o un festival de màgia amb Pera Magic Machine».

Sigui com sigui, La Sala del Cel serà recordada per la seva contribució en el camp de la música electrònica: grups fundacionals com FAX o Catarsi, amb Lluís Bonaventura i Lluís Calderón, o Abside, amb Bonaventura ja en solitari, van ajudar a transformar lentament la nit musical gironina (eren pioners a tot l'Estat Espanyol) gràcies a una visió molt avançada pel moment i, vist en perspectiva, gairebé profètica. La cura de figures com Xavi Montojo (fotògraf que havia treballat a la Sala) a l'hora de preservar imatges i enregistraments ha fet possible el rescat de testimonis que,

en la seva absència, corrien el risc de desaparèixer o, simplement, de no existir.

La nau de la capella de Sant Nicolau, en canvi, està dedicada a posar en valor la resta de locals d'oci i cultura nocturns. Destaquen, per exemple, les més de 250 imatges de clients del bar Nummulit realitzades per Pim Colomer, propietari d'aleshores, o un dibuix original de Ceesepe. L'artista madrileny (en realitat es deia Carlos Sánchez Pérez) és un magnífic exemple de com la mal anomenada alta cultura pot ser colonitzada per la cultura popular: format en el món del còmic, va ser un dels artistes estrella d'ARCO 84 i un dels noms clau de la «movida madrilenya» que també va aterrar, puntualment, a terres gironines.

I a la inversa: artistes consolidats o amb certa presència en l'àmbit institucional van contribuir, amb els seus treballs, a definir la iconografia pròpia de la faràndula gironina, especialment a l'entorn del Boomerang. Montserrat Costa, Quim Corominas, Pau Baena, Paco Torres Monsó, Roser Oliveres o Pep Camps, entre altres, van fer llum, amb la seva mirada singular, a les llargues nits de finals dels vuitanta i noranta a Girona.

CRÈDITS:

DISSENY D'ESPAI: XAVI TORRENT
MUNTATGE: QUIM GIRONELLA I ANDER CONDON
DISSENY GRÀFIC: AIRE I FORMA
DOCUMENTACIÓ: MARTA SUREDA
CREACIÓ VIDEOGRÀFICA: FÈLIX PÉREZ-HITA
PRODUCCIÓ GRÀFICA: VIDCUS, IMPRESSIÓ I RETOLACIÓ
EQUIP DEL MUSEU D'HISTÒRIA DE GIRONA: JORDI BUSQUETS,
FANNY ESTELA, CARMÉ IRLA, PERE MONTALBAN, SÍLVIA PLANAS
EQUIP DEL BÒLIT: FARNERS CABRA, XAVI CANTÓ, MERITXELL
FERRER, LAURA FRANCÈS, INGRID GUARDIOLA, DIANA SANS
TRANSPORT: CORCOY
ASSEGURANCES: MOLAS I TORROELLA
ATENCIÓ AL PÚBLIC AL MHG I BÒLIT: ACTIESCOLA

AGRAÏMENTS:

Arts Santa Mònica, Arxiu Municipal de Girona, Arxiu Municipal de Salt,
Associació de Veïns i Veïnes del Barri Vell de Girona, Ariadna i Elisenda Casanovas,
CRDI, Centre d'Art Contemporani de Barcelona – Fabra i Coats, El Punt, Diari de Girona,
Xavier Luque, Nou Diari, INSPAI, Txesca Sureda, TV Girona, Xavi Rollán, Lluís Fernández,
Club Esportiu Santa Eugènia de Ter – CESET, Patronat Call de Girona, Toti Pigem

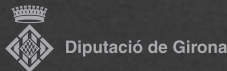
BÒLIT, CENTRE D'ART CONTEMPORANI. GIRONA
WWW.BOLIT.CAT

MUSEU D'HISTÒRIA DE GIRONA
WWW.GIRONA.CAT/MUSEUHISTORIA

HO ORGANITZEN:

AMB EL SUPORT DE:

HO PATROCINA:

